

"Застава" налази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. за четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот. на четврт године 8 круна 76 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петна цена је: за пола године 3 круне, на целу годину 4 круне, а за стран: земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
(Вечерњи лист.)

Издање „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22
Донеси шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-контото 12008.

Наше класичне гимназије.

Предлог за реформу нашег просветног рада).

— За омладину написао Др. Д. Ђ. —

I.

Не може се рећи, да је наш народ од природе неподобан за напредак, а не може се ни рећи, да се није ништа радило на народном напретку и просвети, али се може рећи, да не стоји добро са српским народом, а узгред буди речено, још горе са хрватским. Нити се види великих српских поседа, нити фабрика, нити рудника, нити велетржаца, нити у опће већих подухваћа и индустријалаца. Ни смо дакле народ ни богат ни напредан, мада живимо у повољној клими и у плодној земљи. Али нисмо ни народ средње имућан са подједнако раздељеним богатством. — Што год је већих и рентабилнијих подухваћа код нас, то је све туђинско. Ми и ако бисмо хтели латити се оваког чега, морамо звати странце у помоћ, јер код нас и ма за таке ствари ни воље, ни енергије, ни спреме. Ми смо или људи аргатари (сељаци), или трговци, или јадни платезници. Кратко рећи, нити смо богатством, нити просветом (нити бројем) онде, где би требали да смо. Нема смисла изговор, да смо још народ млад, у негодним политичким приликама и т. д., чим се обично тешимо. Ти изговори су само израв оне кобне наше особине, да апсолутно никад себе не кривимо. Увек и свему је други крив, а није сваки своје среће ковач.

Том ненапретку српском биће више узрока, али је валда највреднија наш не реални просветни рад у опће, а на посе наше школско питање. О реформи средњих школа било је говора у готово свима нашим новинама, но како се данас гласови не мере само по тежини него и по броју, то сам и ја као захвалим ученик најкласичније српске гимназије, на захвалности дужан свој глас придружити онима, који се као практичнији пријатељи српске будућности, дижу против неплодног класицизма, стојећи на становишту, да су наше

гимназије класичне школе. Јер шта производе те гимназије? Од 100 ученика, који ступе у I. разред од прилике 50 до 60 сврше IV. разред, остали 40 до 50 про падну раније. После IV разреда од прилике 20 оду у учитељску школу или у ниже чиновнике и пр. на пошту, у опшину или у писаре; 10 можемо рачунати да не буду ништа, т. ј. не окористе се својом школском квалификацијом, а 20 до 30 њих сврше матуру. Дакле од 100, 25 сврше, 20 имају још неке вајде, а 55 имају пре штете него какве користи, јер како је класична гимназија школа господска т. ј. школа, која не учи радити као стручне школе, него спрема господу, то већина оних, 55% нису више подобни за рад. Да је то истина, доказ је она година винкл-адвоката, писарчића и осталих трчалажа, које срећеш већ и на селима, а камо ли у вароши. Тај, ако се сме на авати школовани пролетаријат, живи на штету народну, нарочито сиромашнијег дела народа, јер сам не привређује, него живи као паразит, злоупотребујући или туђу простоту или туђу дарезљивост. Тиме чини штету и директно, једући туђу и индиректно, показујући, да се и без рада да живети. То је сваком добро познато зло и о томе не вреди даље говорити, да и они, који у разним разредима оставе школу, оставу способни радници и да могу применити оно знање, које су догле у школи стекли.

Шта пак буде са онима, који се ишколују до краја? Познато је, да је учитеља, бележника и сувеше, а биће већ и осталих чиновника има више него њихових места, тако, да места добијају или они који имају протекцију или који дуже чекају, никако пак према способности. Способност у чиновничкој хијерархији игра данас најмању улогу. Код нас је нарочито та протекција позната. И тако поред изобила чиновника немамо доста добрих чиновника. То је уврок и оној страшној чиновничкој субординацији као и том, да се код нас и

најгачнији режим може дуго одржати. Последница гимназијског школовања је дакле хиперпродукција школованог пролетаријата, хиперпродукција свију оних школованих глава, које живе од плате, т. ј., од фактичне туђе привреде, а највише оскудица у школованим, ученим привредницима и подухватницима.

Дугом таквом праксом нашег просветног рада и с колена на колена постао је цео наш народ страшљив, непоуздан и неповерљив према каквим потхватима, јер нема примера од својих синова. „Сигурна платица“ је данас идеал наш, а то значи пропаст енергије и самопоуздања, знак гњилости и мекуштва. Зато нисмо ни дорасли страним такмацима.

Истина је, да ми требамо и гимназијски школованих људи, али, кад је код нас толики неравноразмер у продукцији школованих платезника и школованих привредника, онда је лудо трошити толико енергије и новца на први начин просветног рада, кад се на други начин може десет пута више учинити за народно добро.

Да се види неплодност класичног образовања, погледаћемо билансију у нашим школама школованог и према том на свеучилишту дошколованог човека. У најбољем случају има такав један у својој 28. или 29. години приход од 3500 круна. До тада пак или није заслужио ништа или готово ништа. Кад би тако шта ставили у изглед члану ког жилавог и радног народа и пр. Енглезу или Американцу, држим, да би вам се у очи смејао. Јер толико и у тим годинама има данас сваки ученик или како се то технички зове квалификовани радник или веркфирер не само у Америци и Енглеској, него готово у целој Европи. А такав један није 17—18 година провео по свима могућим школама, није се толике године мучио са разним тешким и скупим штудијама, није полагао безброј испита и није тек у тридесетим годинама са растројеним живцима, кратковид, можда просед или ћелав већ, започео сам зарађивати и није све догле живео од помоћи

ПОДЛИСТАК.

ЗЛОЧИН.

Молим лепо, није онде почетак злу, где сте ви изволели рећи, то јест онде, кад је жена ушла у кафану, већ раније — много раније. Ако је то важно, али ако је потребно милостивој господи, испричаћу, само бих прво да проговорим реч-две са својим браниоцем, јер нисам рад, да рекнем штогод, чиме бих још јаче оптеретио своју ствар. ...Та оптужба је и онако доста тешка...

Почећу тиме, како сам се родно много раније пре венчања мојих родитеља.

Живели су — тек онако... Било ми је већ девет година, кад ми је мајка, тешком муком, наговорила оца, да ступе пред олтар. Отац ми је био дувђерин. У почетку се много љутио на мене, што сам једино ја узрок његовом браку. Њушао ме је и газио, кад год ме се дочепао. Викао је, што је због овакве жабе — кб због мене — пропустио толико добрих прилика.

— Шта сам му ја био крив? Једном је дошао накресан и тако ме је ударио, да сам остао хром — на леву ногу.

Од то доба сам богаљ. Сад ме још толико и не боли, јер је топло, али кад се мења време, богме се јако примећује, па ма колико потпетице имао на обући.

Поред оца сам постао плашљиво и болешљиво дете, а и у глави баш као да ми није

остало све у реду, јер још ни дан-данас нисам са понечим на често. Оно, могу да радим што разумем и за што не треба Бог зна какве мудрости, као на пример за писање, цртање и друге господске послове.

Мајка ми је у Румунији имала некаквог рођака. Био је табак. Најгрубљу вожу знао је учинити, да буде као кадива.

Њему је писала, да ме узме к себи, да ме научи занату, а она ће му платити за стан и храну 10 форинти на месец.

Тако сам доспео у Румунију. Није ми се мило табачки занат, али сам увидео, да нешто ипак морам научити.

Док су од куће редовно слали оних десет форината, није ми било зло, али мајка ми поче побољевати, па је писала рођаку, да се мало претрпи. Доцније је умрла, те како постадох сироче, рођак ме поче бити.

Сасвим сам оглуцио. Постао сам још жалоснији и плашљивији. Једног дана тумарнем у свет и лутао сам овамо, онамо.

Нисам крао, нисам варао, највише ако сам просио, али зато ниједан светски лопов није толико затваран, колико ја. Као да су сви полицајци и жандарми за то створени, да мене гуркају из тавнице у тавницу, да ме протеривају из града у град, па чак и изван границе. Сликали су ме, са великим бројем на црној табли и обедили су ме, да смерам некакво велико зло, док међутим нисам никад ни за чим другим тежио, него да дођем до коре хлеба.

Али — нисам требао ни коме...

Једном, јако огорчен, доспем у Лион — у Брисел — где ли, јер — молим понизно, било ме је по целом свету; ту највише на некакве раденике — социјалисте, који су баш о томе говорили, како ће изгледати будуће друштво и како су сви људи једнаки.

Ово су моји другови — помислим —, али они ме прво исмејаше и наругаше ми се, затим ме избацаше.

Дакле ни њима нисам требао! Све сам покушавао, али није ишло. Тада ми неко посаветова, да будем келнер. Нећу, рекоше ми, ни тамо бити први, али којекако моћи ће се та ворити.

И од тог доба било ми је сасвим добро, да боље нисам ни желео. Сасвим мирно одхрамао бих докле, где се више никако и не миче...

Тада сам се оженио.

...Да, то је био велики догађај у моме сиромашном животу.

Нисам никада смео ни помислити, да ћу једном и ја имати своју рођену постељу, свој годишњи стан, редовну храну, што ми жена готови и...

...Ипак се догодило.

Сад је опет то било зло, што нисам знао шта ћу од превелике радости. Меке сам природе, па ме свашта расплаче; тада сам много плакао. Ни сам нисам знао зашто, али сузе су све летеле.

Било сам пун некаквог слатког задовољства. Но, маторо дерните, рекао сам сам себи и теби је једном свануло!... Мало мање ћеш

родитеља или родбине; он је од своје 14 те године стајао на својим ногама и зарађивао можда толико, колико је требало; могао се у младости оженити и основати породицу. Човек би очекивао, да људи, који су потрошили толико много времена новца и радне снаге на своје образовање, морају бити према томе и награђени. Баш обротно. Апсолвирани јуристе, медицинари и филозофи су додуше најбоље квалификовани али најгоре наплаћени радници. Један свршени великошколац мора имати куд и камо више знања и интелигенције него један квалификовани радник. Има додуше доста радника, који имају више знања и интелигенције него просечан великошколац, но они то не морају и исказати, да би могли вршити свој позив. Један човек са знањем и интелигенцијом равном знању и интелигенцији једног свршеног великошколца, дотераће у позивима (за нимањима), за које се не тражи великошколска спрема, на пример у трговини, обрту или индустрији, у истим годинама до несравњено бољег прихода и до далеко вишег положаја. Ктome је још апсолвирани универзитетлија, док није дошао до споменутог положаја (3500 кр.) већ потрошио и знатан капитал. Са тим капиталом и са истим знањем и интелигенцијом, да им се још у младости дао други правац, могао је он до 28 или 29. године у трговини и индустрији у много случајева постати већ самосталан подушеник, могао је у повољним приликама већ ударити темељ свом будућем богатству. Овако пак све до своје 30 те године једе зараду својих родитеља или родбине. Та зар то није расипање народне снаге и богатства, кад људи способни за рад, у најбољим годинама, место да одавно сами привређују, још увек туђе троше, купећу туђе знање и спремајући се за свој будући позив! Зар смо ми толико богати, да нам њихов рад не треба? Код најбогатијих народа Енглеца и Американаца привређује човек редовно већ од 14 те године. Зар ми можемо лака срца алатити четрнаестогодишњу зараду? Рад свију оних позива, за који се тражи великошколска спрема, и ако може бити користан, није у привредном смислу производан и плононосан. Као што су у пређашња времена змљоделци и занатлије морали издржавати војничку касту, која је њих зато штитила, тако данас привредни произвођачи морају издржавати умне раднике, који управљају државом, или као уметници, научењаци, проналазачи и учитељи посредују највећа културна добра. Но онај део привредног рада, који народ жртвује за своје умне раднике, јесте у даним приликама, времену и месту једна стална величина, која се не може прекорачити, а да се не опште опће на-

родно добро. Дакле мора постојати сталан размер између црле привредне производње народне и оног дела, који се троши на умне раднике. Н пр сви лекари беже из села у варош, јер ту могу боље живети. Није истина, да ми имамо сувише лекара, него ми нисмо доста богати, да их можемо плаћати онде, где требају.

Нови Сад, 28. септембра

Одгођене седнице угарског сабора.

Седнице угарског сабора одгођене су до 6. (19.) октобра. Ово је изненадило. Нигде не беше наглашено да ће се то догодити. Одгођу седница образложили су тим, што одбори треба да проуче предлоге, али се могло удесити да сабор ради, да се што. У политичким круговима ово равно тумаче. Има их који држе, да је негде нешто вапело.

Нови Сад, 28 септембра

Мађари и „Заставина“ прослава.

Ми смо већ напоменули у јутарњем броју „Заставе“, да су некоји мађарски листови жестоко напали оне чланове мађарске независне странке, који су били на заједничком ручку приликом 40 годишње прославе „Заставине“. Ти их листови назваше велезадајницима.

Председник новосадске мађарске независне странке Арпад Бала и тајник те странке Јосиф Мајер послали су мађарским листовима изјаву, коју доносимо овде у целости. Та изјава гласи:

„Пештанском Хирлапу“. „Пештански Хирлап“ и „Полгар“ ни најмање не познају прилике, па су напали новосадску независну странку, што је учествовала при прослави 40 годишњице „Заставине“. „Пештански Хирлап“ и „Полгар“ потпуно су изврнули чињенице, јер није истина да је ма и један члан мађарске независне странке био на гробу Милетићевом, али је истина, да су били на заједничком ручку, који је приређен на дан прославе „Заставине“. Није верно представљен ни чланак Јаше Томаћа, из кога су исцупана само поједина места. Изводте прочитати тај чланак под насловом 1866.—1906 у данашњем броју „Хатарера“.

Што се тиче војводине, не стоји да српски политичари траже војводину, та и најнационалнији Срби, траже да се призна осигурање њиховог народносног бића у оквиру угарског устава, а не траже да се издвоје. Телико на извргаута факта.

Чланови независне мађарске странке позивају бар исто тако добро програм српске народне радикалне странке као „Пешти Хирлап“ и „Полгар“, па иако стоје са српском радикалном странком у некој додиру, ипак не би потписали њен про-

грам у свима тачкама. Српска радикална странка бори се за независност и слободу Угарске, и заступа измирење народности са Мађарима. О Милетићу се може много говорити, али факта доказују, да је Милетић спречио, да Срби оду у проширен рајхсрат и извео је да су се Срби борили за угарску уставност.

А српска радикална странка борила се као један човек против Фејерваријеве владе, а за уставност. Заједно с нама и могу у том погледу да осрамоте многу мађарску странку.

Српска радикална странка не слаже се у сасву са програмом независне (40-осмашке) странке. Кад с њима у неком приликама заједно идемо, ми знамо да према њима нисмо загладили све разлике, али смо сматрали за дужност, да покушамо с том странком заједнички рад, јер у српској радикалној странци налазимо услове за заједнички рад. Ми би се радовали, кад би овај користан заједнички рад био сталан и врло нам тешко пада, кад један део домољубиве мађарске штампе наше покушаје сумњичи и отештава нам домољубиви посао. Ми врло добро знамо, да је једна тачка програма била: Спомен на Милетићевом гробу. Ми нисмо били тамо. — Не радујемо се да имамо посла са људима, који су искрени и не таје своје осећаје, јер с таквима је лакше доћи на чисто и с таквима је лакше споразумети се, него са онима, који таје своје праве осећаје, уверење своје. — У осталом не тражимо да нас учи домољубљу ни „Пешти Хирлап“ ни „Полгар“.

Нови Сад, 10 октобра 1906.

Јосиф Мајер

Арпад Бала

тајник странке. председник независне странке.

Очекаћемо да се сврши ова ствар, па ћемо рећи и ми коју.

Политички преглед.

Векерле и Андраши у Бечу. У уторак били су на аудијенцији код краља угарски министар председник Векерле и угарски министар унутрашњих дела Андраши. Векерле је поднео извештај краљу о политичким приликама и о прорачуну за 1907. год. Андраши је пак поднео више законских предлога које је све краљ одобрио. Међу овима су и законски предлози у погледу јачег осигурања устава. Влада законитим устројством хоће да стане на пут, да се више не могу догодити сукоби, какви су били под Фејерваријевом владом. Овим законским предловима ограничила би се владина моћ располагања над жупанијама; ограничио би се делокруг великих жупана; а надлежност жупанија била би тачно обележена. По „Новој Сло-

титу јер, молим понизно, дотле сам живео као и сви остали келнери — осим тога већеш се машати оних новчића, који ти се по ценовима накупе, па ће добро бити...

Нисам добро схватио ствар.. Мислио сам да је брак деџија игра... Али — све једно, и мени се нашао друг!

Није била лепа, а мало већ и постарија. Познали смо се у летњем локалу. Дошла је још са једном девојком и једним редарем — а то јој је био брат.

Радо се разговарала... казала ми је, да привјем на ногу пржења бела лука и још некаква мелема, па ће жиле попустити и моћићу опружити ногу.

То ми је годило. — Где, где, и за мене се нево брине!

Час по заспао сам код њиховог стола. Разговарали смо... Она друга девојка се смејала, Чини ми се томе, што ми, због хроме ноге, све играју у руци пивске чаше... Она је изгрдила.

Другом приликом су опет дошли. Тада смо удесили целу ствар. Газда ми је дао четрдесет форината, да купимо намештај сто, столице, лампу — и већ што треба. И она је дала своју уштеду; од тога смо платили попа, па смо живели лепо — у миру и срећи.

Кодика је била та срећа, то не могу знати они, који су олако дошли до породице — јер су лепо здрави и читави...

Кад год сам имао времена, трчао сам кући. Доцније смо и диван купили... Док је жена у кухињи прала судове, ја сам лешкао на њему.

Једном сам опазио у орману гомилицу срећног новца. Од једном ми се учинило, да сам господин, човек, те сам већ наменио, да за себе отворим кафану.

Онда већ нисам био у пивници, него у кафани. Ту долази више гостију, па се човек боље поткрип. Мора се, истина, много што шта и прогутати; гости поступају са послугом, као са псима... но, али није главно, да нас гладне, већ да нам даду живети.

Да, баш сам о овоме хтео говорити...

Не знам баш тачно од кад, али мало по мало, па сам постао врло поносит човек. — Не пред гостима, већ сам пред собом и — пред женом.

Мислио сам да нисам баш којекаква протува. — Имам годишњи стан, породицу, поштено занимање; не морам трпити, да се свака лола издире на мене.

У кафани нисам ништа говорио; погнуо сам главу, али код куће — ту сам био много већи, него што у ствари и јесам.

Мислио сам да пред женом тек морам сачувати понос. — Почео сам латати, па сам се храбрио све више, јер сам видео да јој годи.

Једном сам јој рекао: Богме, жено, келнери баш не живе тако сјајно. Не поступају са њима људи ни газде ни гости — али самном је дружије. То је готово чудо како ме поштују. И пре ме је неко друштво понудило пивом, а каве, — тога већ могу пити, колико ми срце иште.

А једном сам јој и ово рекао — управо

не баш ово, него овако нешто: Баш човек и не осети то, што мора да послужи госта. Кажу: «Молим један капацнер, молим боцу пива!» — Још они захваљују; ту се тек човек не може рђаво осећати. Имам посла са образованим људима, па и не осећам умор.

Па и то сам јој рекао, да ме гости гледају готово као господара. Ја сам као друг, то јест, као да сам и ја уложио новаца у радњу. Пре ми је вратар рекао: «Хе, господар Томо, вас овде баш поштују. Богме, код нас су, пре вас, и ћушали келнере.»

Жена ме је тако гледала, да сам се сасвим навикао на лагање. Чим сам затворио кафанска врата као да сам се преобразио. Ишао сам кући, као чиновник из звања, а баш ми је кадгод било тешко сакрити своје зло! јер, молим понизно — знате, мени су се сви подсмевали.

Имали смо једног госта, који, како ступи у кафану, почне храматити, — овако као ја; правили су чудо од мене, гурвали су ме од стола до стола. Господар је викао на мене, као на последњег слугу: «Шта вучеш те ноге, куго! — Бежи одатле стрвино!»

Гости су се смејали.

Једном су ми отели шешир, напунили га пивом, па ми га натукли на главу... ја сам им био будала, пајак.

Нисам низад ни речи рекао. Код куће сам већ имао сина кога сам већ хтео да дам на науку, па жену, воја ме је неговала, прала..

бодној Преси“ биће проширен и делокруг административнога суда. Начин опћења владе са жупанијама биће такође тачно одређен. — Министар председник Векерле овом приликом био је и код Голуховског, код аустријског министра председника барона Бека и код министра финансија Куритовског. С њима се свакако саветовао о правнању између Аустрије и Угарске.

Седница угарске посланичке куће. Јуче — у среду — била је седница посланичке куће, прва после летњег одмора. После многих председничких извештаја министар-председник Векерле изнео је пословни ред посланичке куће за прво време. По овоме идућа седница биће сутра, у петак, на којој ће се бирати евестор, а за тим ће Векерле поднети државни прорачун за 1907. год и с њиме у свези своје извештаје. Те исте седнице поднеће министар трговине Кошут својих пет законских предлога. При крају седнице одговориће министар правде Полоњи на интерпелацију бившег посланика Андрије Ахима, коју је овај још летос поднео у повнатој ствари домобранског министра. Посланичка кућа ће по томе одложити своје седнице све до 6 (19.) октобра, да би одбори могли претрести поднете законске предлоге. За то време може да ће бити највише једна формална седница ради примања одборских извештаја и владиних поднесака. Прави рад отпочеће сабор дакле тек 6 октобра расправљањем Кошутових предлога. — Затим се прешло на интерпелације. Интерпелисао је Никола Семере и тражи објашњења од министра-председника у ствари штампе. Уповорио је на то, како један део штампе не штеди ни лично поштење, ни част. За то тражи, да се прешно спроведе потпуно пречишћење на пољу штампе, тражи заштите против „револвер-новинара“. Држи за потребно, да се ради тога изашје један државни парламентарни одбор, који ће испитати ову ствар. — На ову интерпелацију одма је одговорио министар-председник Векерле. Признаје да су на томе пољу у Угарској врло недовољне прилике и ради угледа државе, појединих установа и подухећа мора се настојати, да се овоме доскочи. Садања влада не држи званична листа, јер нема потребе на њ. У томе пречишћавању штампе мора владу потпомагати и друштво и поштена, савесна штампа, јер се ово питање не да репити законима и владиним наредбама. Најзад је нагласио да је влада чврсто решена, да ставе на пут свакој алоупуреби. Одговор министра председника увео је на знање и интерпелант и сабор. И Александар Вајда поднео је интерпелацију на министра богочасти и јавне наставе у ствари равноправ-

и у опште, пазила ме као мати. И ја сам све прогутао.

Мари пас, мислио сам, ако се и патим, бар имам за вога.

Највише су сам долазили касапски момци, — они са вланице... Па зар са њима да почнем? Испребијали би ме, био бих отпуштен, па шта би жена и дете?

— Ех, до врага, догађало се људима и горе што, него што је исмејаване...

Код куће сам причао, вако ми је господар нудио, да ступимо у компанију; ја не треба ништа да улажем, већ само да назим на послугу и да узимам део од чисте зараде.

Е, одатле се окренуло наопако! Сад даље знају и милостива господа како је било.

Једно после подне — тамо, у тим хартијама стоји то написано — кад, ја се већ добро не сећам, касапски момци били су врло весели и расположени за шалу. У томе су на лавили задовољства, да ми подмећу ноге, а ја сам морао прескапати; то, молим, са овако убогањеном ногом иде врло тешко.

Кад — на предња стављена врата уђе моја жена. Гледала је, гледала шта радим, па кад сам јој пришао она ме уплашено запитала:

»Шта то радиш?»

Сасвим сам био збуњен, али некако сам се ипак исплео. — Па ето, шалим се са господом — тако мало... од дуга времена...

»Са болесном ногом?»

То је већ тако ревла, да сам јој из очију прочитао сумњу.

ности женскиња са мушкима на вишим школама. Одговор није добио.

Хрватска и Славонија.

Нова странка

Ови будимпештански листови доносе вести из Загреба, да се тамо оснива нова политичка странка. По тим вестима, прави оснивачи су те странке они политичари ван странака, који су до сада били у хрватско-српској коалицији. Ну осим ових примиће нова странка и све оне политичаре ван странака, који су припадали некадашњој „народној“ странци. Нова странка у јавноправном погледу стојала би на нагодби склопљеном са Угарском и пре свега имала би пред очима автономне реформе, нарочито у економском правцу. У странку би ушло више хрватских великаша и угледних конзервативаца. Чланови би били и барони Геца и Павле Раух, Левин Чаврак и др. Тако скупљени с брада с дола били би најјача странка у сабору. — Ово би дакле — ако су ове вести уопће истините — била странка „различја“, у којој би се скупили сви они, који не радо гледају нови систем у Хрватској и Славонији. Да ту странку оснивају цовампирени чланови Куенове и Чавракове странке, да у њу ступају они, који жале за старим — по њих добрим — системом — јасно је, на према томе и народ у Хрватској и Славонији знаће, вако ће нову странку дочекати. А да како друкче, вако не са глоговим коцем.

Вести из места и са стране.

Нови српски листови.

У Загребу је изашао лист „Народни Свештеник“. Излази 1 и 16 у месецу. Одговорни уредник му је Теодор Иванчеваћ. На челу листа је исписано: „Без народа нема свештеника, без овога нема свете цркви. Цена је листу годишње 6 круна. „Народни Свештеник“ ухватио се у коштац са „Српским Сајоном“, коме доказује да нема памети ни колико миш.

— У Матровици изашао је недељни лист „Слобода“ српски народни демократски лист. За уредништво одговара Лука Топаловић. — Да се не би нико бунио шта значи оно демократски лист, спомињемо чланак тог листа „Самосталци у Срему“, из кога се види, да ће то бити лист самосталне странке.

Бугари и Грци.

Јавили смо већ, да су Бугари у Варни отели од Грка две цркве и три школе. Власт је наредила, да се отете цркве имају Грцима вратити. Ради тога је бугарско становништво јако узрујано. Влада је издала строге наредбе против чланова т. зв. „домољубиве лиге“, који стоје на челу покрета против Грка. Ухапсили су све чланове управног одбора тога савеза — међу овима и четир свештеника — и ухапсили су заставу савеза. Ради тога домољубива

Да се ствар ту прекинула, не би било зла. Код куће бих је још некако могао утешити. — Али гости постадоше обесни. Како сам позва дуго остао, викали су замном:

»Хоћеш ли већ једном, ти шепаци мајмуне? — Где си Луциферу?» —

Жена је запањено гледала лево и десно; готово се сваменила и ударила је у плач.

Оједном се срушило све, што сам код куће тако лепо подигао.

Хтео сам јој рећи: Богме драга моја жено горак је то хлебод, што ти га муж зарађује! — Пас је он целом свету, — али ми смо ипак ми... имамо свој годишњи стан... па...

Али сада се умешали гости — пред њима онај што је увек исмевао моје храмање —

И сада ми је викао:

»Хеј, мајмуне раскламитани! — и друге погрде....

Прекицело ми је. Заслепио ме гнев. Спрело ми се пред очима тако нагло, вако да сам исклапио велику чашу најјаче ракије — — —

Крај мене је лежао кеј — тај што је — ето ту, на славном судбеном столу....

Ударио сам га по глави, он се претурио и ту му је био крај.

Ето молим покорно, тако стоји ствар.

Нови Сад Д. Ј. Перишић.

лига жалиће се кнезу Фердинанду. Узрујаност Бугара при предавању одузетих црква натраг Грцима, била је толика, да власт није могла друкче спречити изгреде, но је морала ухапсити вође, а осим њих још преко 100 Бугара. Тек тада се народ нешто стишао. Када је наступио мир, власт је већи део ухапшеника пустила на слободу.

Пренос пепела Зрињскога и Франгепана.

На велике припреме у Угарској за пренос пепела Фрање Ракоција и другова му, вако одјек долази глас овај из Загреба. Тај глас јавља, да је у кругу коалиционих странака поникла мисао, да приликом преноса Ракоцијева пепела умоле владу, да се пренесе у Хрватску и Славонију пепео Петра Зрињскога и Христифора Франгепана. Ова двојица су 1671. погубљени и сахрањени у Вечком Новом Месту. Говори се, да ће у том смислу поднети прешан предлог у троједничком сабору.

Српски соко у Нештину.

У Нештину је пре неког времена основан српски соко, већим делом од сељачких момака. Вежба се недељом и свецем после подне на ливадама. Црквена ће опћина, вако се чује, дати своју кућу где је до сад била школа за соколану. То би и било и поштено. По досадањем успеху судећи, изгледа, да ће бити једно од најбољих друштава. Нарочито су показали способности и воље сељачки момци. Управа: Старешина Ђорђе Ђорђевић, биљешник, подстарешина Адам Остојић поштар, вођа др. Дамитрије Коњевић, одбор: тајник Јован Јузбашаћ учитељ, благајник Стева Јеврић, Ђока Поповић, Јован Ивановић и Славуј Данилов.

Правила су послана влади на потврду.

Објава годишњег вапара.

Новосадска варошка касетанија издала је следећу објаву: Идући новосадски годишњи вапаш одржаће се 27., 28. и 29. октобра (п. р.) ове године, на који се свићи и остала марва из таквих места, где не влада марвенска болест догтеривати може. Догтеривање животиња из Хрватке и Славоније само је са жељезницом дозвољено.

Брзојави „Застави“.

Статки 28 септембра.

Припреме опозиције за српску народну скупштину.

Београд. (Од угарског брзојавног бироа). Опозиција се спрема, да у седници скупштинској у недељу говори о систематском плачкању државних благајница, о подмићивању Пашића и присталица му у топовском батаљону; шта више и блиски рођаци краљеви биће тешко компромитовани. (Можемо мислати на чеје кухиње потичу оваке вести!)

Питање брауншвајског престола.

Верлин. Кнез од кумберландије управно је на цара и државног канцелара писмо, да ће се он и старији му син одрећи брауншвајгског престола, ако се не буду никакве препреке стављале, да му млађи син предузме владу. Цар је одговорио, да он није у стању тој понуди удовољити.

Прилике у Русији.

Москва. Енглески конзул јавља, да је одговорио енглески реформни клуб, да дође у Москву и Варшаву, бојећи се демонстрација.

Хелсингфорс. Кадетска конференција донела закључак да је пасивни отпор немогућ.

Севастопољ. Назу истините вести, да су одавде многи војници одбегли.

Енглези и Руси.

Лондон. Неће ићи на пут она енглеска депутација, која је требала да преда адресу председнику руске думе.

Велики конкурс.

Њујорк. Банкарска кућа Цебалос, која је радила са Кубом, пријавила је конкурс са 5 милијона долара.

Изборна реформа у Аустрији.

Веч. До сада нису могли да отклоне тешкоће, које су наступиле услед несугласица између Чеха и Немаца због заокружења чешких изборних срезова.

◆◆◆◆ НОВЕ МУЗИКАЛИЈЕ. ◆◆◆◆

Сад су баш изашле из штампе две најлепше и најпотпуније

„ЗБИРКЕ МУЗИКАЛИЈА“.

1. Албум 138 српских народних песама са гласовир. — Цена 5 круна.

Албум 100 најновијих игара за гласовир. — Цена 5 круна.

2. Ко пошаље новац у напред, добиће исте о нашем трошку.

ДВОРСКА КЊИЖАРА

Мите Стајића

у Београду.

1298 8-15

Ишла је из штампе књига под насловом:

ИЗ НАУКЕ

Државном уставу.

ЗА ШКОЛУ И НАРОД

приредио

КУЗМАН МИЛОВАНОВИЋ

учитељ и школски управитељ.

Нови Сад. Српска штампарија д-ра Св. Милетића

Под 212. — 1906. наредио је вл. Народни Школски Савет, да ову књигу прегледа г. Борђе Поповић, главни школски референт, а потом да се има употребљавати као уџбеник у V. и VI. разреду свакидашње школе и у ценовној школи. И главни школски референт г. Борђе Поповић је прегледао књигу и под Ш. С. 635. — 1906. препоручио је за уџбеник. Нарочито је споменути да је ова књига удешена за наш народ, који ће наћи у овој књизи многу поуку за себе. Уз многе друге корисне поуке ту су: Закон о неговању домаћих животиња, закон о газдама и закон о радницима и т. д.

Садржина је: I. део: Угарска и њен државни устав; II. део: Хрватска, Славонија и Далмација; III. део: Река или Фијума и IV. део: Српска православна црква и школа у Угарској, Хрватској и Славонији.

Према томе је ова књига zgodna и за школе у Хрватској и Славонији, као и за комуналне школе, где су Срби учитељи и ученици.

Цена је књизи 80 потура а може се добити у писца. Сваки поручилац добија 20% у име рабата.

5-6

Нећеш се кајати,

ако узмеш **РАНОГ ГРАШКА**

који се већ у мају бере. Цена му је од 100 вила 41 круна. — Добија се преко

1354 4-5

Васе Вучковића,

Нови Сад, Темеринска улица 40

ПРОДАЈЕ СЕ

КУЋА

у пирешкој улици број 25.

из слободне руке. Упитати код власнице. Нови Сад, пирешка улица бр. 25.

1874 1-3

ДЕВОЈЧИЦЕ

које су у растењу, потребују много пута какво средство да се оснаже, да би подпомогли природу и лако прекужили многе тегобе око развијања. Скотова емулзија као медицински риблин зетин који садржи у себи креча и нитрог-хипофосфата, показао се у век као сигурно средство које ојачава. Она се изрично из најбоље материје зготовљава те је услед нарочитог поступка у Скотовом методу, учињена укусна и лако сварљива, тако да ни најмање тешкоће око варења не проузрокује; на против потпмаже варење и изазива апетит. Према томе је Скотова емулзија својим сигурним дејством надмашује куд и како обичан риблин зетин.

Рабар с великим ослићем (Dorsch) знак је гаранције за прави Скотов поступак.

Кад се позовете на ове новине и пошаљете 75 потура у поштанским маркама, послаће вам уз плаћену поштарину боцу на пробу.

Dr. Emil Budai, „Stadtapotheke“
Budapest, IV. Váci-utca 34/50.

Једна боца на пробу уз плаћену поштарину. Цена оригиналној боци К 250. 1227 1-5 Добија се у свима апотекама.

Рожички „Stiriaquelle“
лековита вода против надима у стомаку и грчевца, запаљења бубрега, катарата у грлу и устима, катарата у стомаку и цревима, мокраће крелине, шештерних болести немаша столице, болести црног дигерице.
ЛЕЧНИЧКИ ПРЕПОРУЧЕНО
Велико стовариште за Угарску
Joseph Hoffman
974 1-1 Budapest, Bâthor-utca 8.

ВИШИ ЧИНОВНИК

једног новчаног завода, жели променити своје садање место. Располаже са најбољим препорукама и са знатнијом јамчевином. — Упите одпосно понуде ваља упутити администрацији овог листа под знаком „1051“.

1822 5-6

Продаја гостионе!

Услед смрти мога мужа продајем кафану тако звану

код „КИР МИТЕ“

са целим кафанским намештајем.

1356 3-3

Олга уд. Касашиновић

Срем. Карловци

БРАЋА РАБШТЕРИ

НОВИ САД

1905 58-

ПЕЧИВО ШЉИВОВИЦЕ И КОМОВИЦЕ

Фабрика шестоструке сирћетне есенције.

ГЛАВНИ ДЕПО ПРАВОГ

ШТАЈНБРУШКОГ ПИВА
ЋУЛЕ БАУЕРА

НОВИ САД, Успенска улица бр. 5, уповорава сваког, да се само код њега може добити у флашама

613 38-

ПРАВО ШТАЈНБРУШКО ПИВО

прве уг. деоничарске штајнбрушке пиваре, као и

ПРАВО БУДВАЈСКО ПИВО

из светског повнатог будвајског прастарог узвора грађанске пиваре, која је 1795. г и Будвајсу основана. Право штајнбрушко, као и право будвајско пиво, познаје се не само по вignetу (цедуљи на флаши), него нарочито по запушачу на коме се налази жиг: Bauer Gyula.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
ФЕРДИНАНДА КИКА

у Оршави

потребује ДВА ВЕШТА ПОМОЋНИКА,

солидне младе људе, 23-25 година старе и то: 1, који је специјално стручан у малом и великом вичан и 1 за помодно мануфактурну струку која мора бити самосталан продавац. — Потребно је знати немачки, мађарски, румунски и српски језик. Аранжери излога имају првенство.

1867 3-8

МОЛОВ Сајдлицки прашак

Само прави кад свака кутија и сваки прашак заштитну марку и подпис А. Молл

носи. МОЛОВ САЈДЛИЧКИ ПРАШАК је та оне, која пате од стомака ненадмашно средство, јер јачају стомак и успешно делују на варење и пријатно је средство против затворене столице, те испред свију других пургатива, пилула, говких вода итд. имаде првенство.

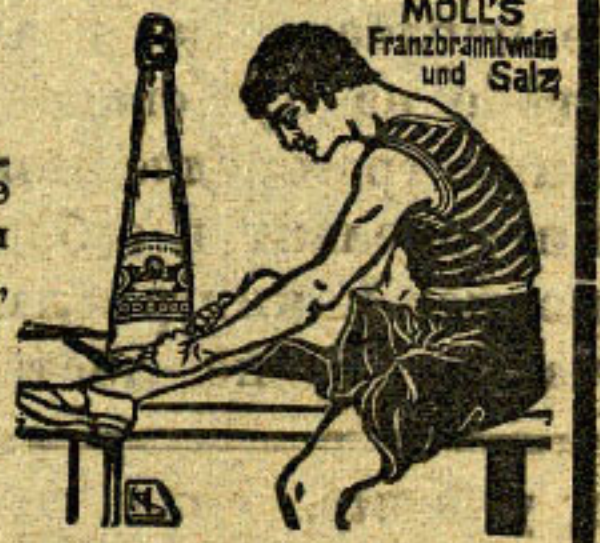
Цена је оригиналној кутији 2 круне.

Фалсификати се судски прогађају.

Молова Францова ракија са соли

Само прави кад свака боца носи заштитну марку А. Молла и кад је са оловном плочом затворена.

МОЛОВА францова ракија са соли је особито средство за масање код севетина, углавком и при навобу најбоље кућевно средство, јер успешно јача мускуле и нерве. Цена је олов. ориг. флаши 1 кр. 90 пот. Главно отправништво од апотекара

А. МОЛ, ц. и кр. дворски лиферант
ВЕЧ, Тухлаубен 9.

У стовариштима провинције треба искати искључиво препарате А. МОЛА.

654 16-104

Основана 1870. године.

СРПСКА ЗАДРУГА

ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЉУ

У НОВОМ САДУ,

Ћурчијска улица број 6.

Основана 1870. године.

ПРИМА:

Улоге на књижице по 4%, „недељне улоге“ по уделу 50 потура недељно са 4%.

Порезу на камату плаћа сам завод.

511 87-

ИЗДАЈЕ:

Зајмове на менице, обвезнице и на непокретно имање под најповољнијим условима.